

Rapport Nr. 0486

Archeologienota

Mol, Gompelbaan 183
Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Mol, Gompelbaan 183: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jeroen Verrijckt en Jeroen Vermeersch

Erkende archeoloog

2015/00053

Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2020-1482

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2020K99

Plaats en datum

Beerse, 18 november 2020

© J. Verrijckt bvba. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

Inhoud

1	Bureauonderzoek.....	1
1.1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Onderzoeksopdracht	4
1.1.3	Juridisch kader	4
1.1.4	Randvoorwaarden	5
1.2	Werkwijze en strategie	5
1.3	Aanleiding.....	6
	Huidige situatie en gekende verstoringen	6
	Geplande werken en bodemingrepen	6
1.4	Assessmentrapport.....	14
1.4.1	Topografische situering	14
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	14
1.4.3	Geologische situering.....	17
1.4.4	Bodemkundige situering	18
1.4.5	Historische bronnen	24
1.4.6	Cartografische bronnen.....	25
1.4.7	Archeologisch bronnen.....	36
1.5	Besluit	41
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	41
1.5.2	Archeologische verwachting	42
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering.....	43
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	43
1.5.5	Samenvatting	45
2	Lijst met figuren.....	47
3	Lijst met tabellen	47
4	Plannenlijst.....	47
5	Bibliografie.....	50
6	Bijlagen	51

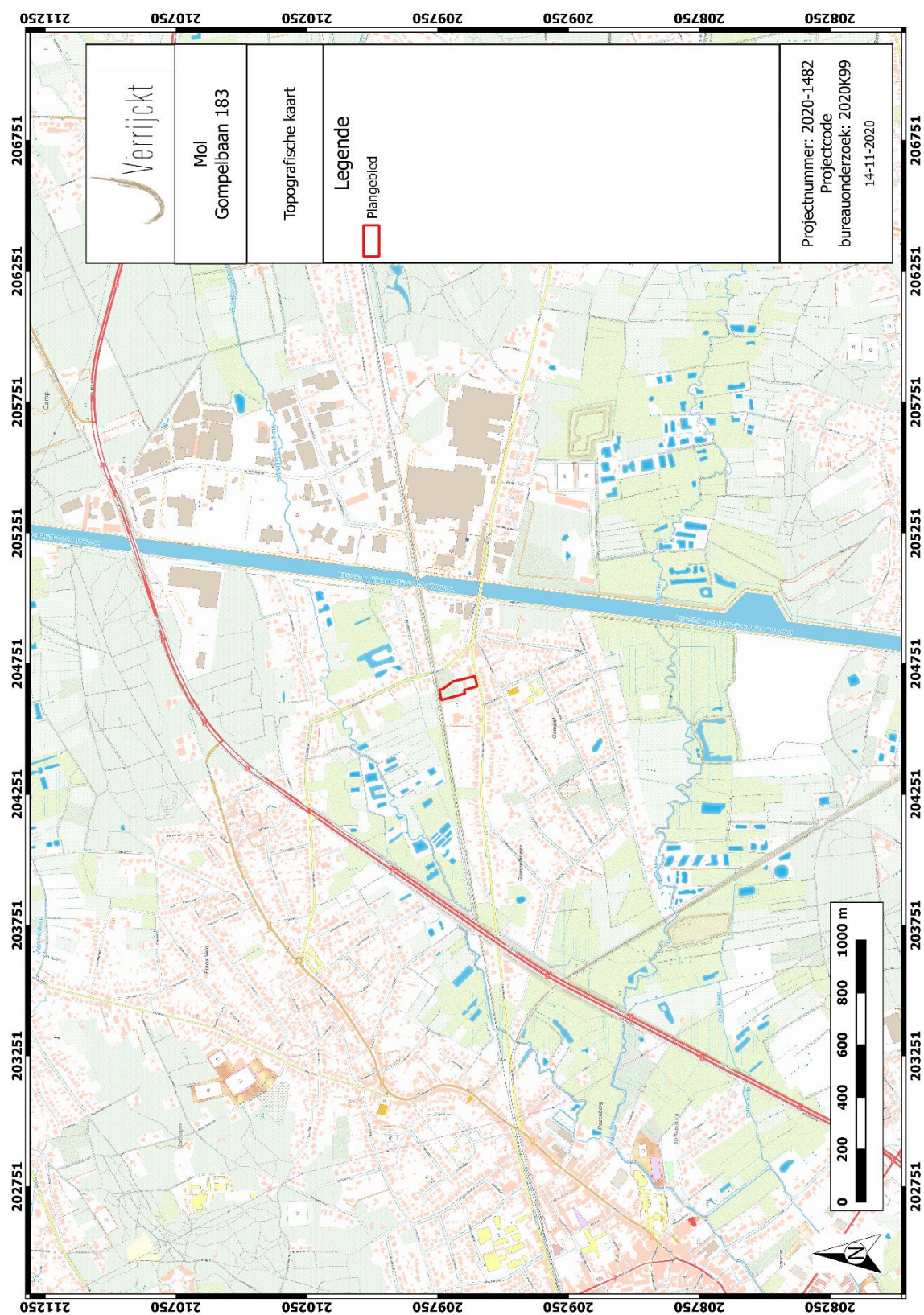

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

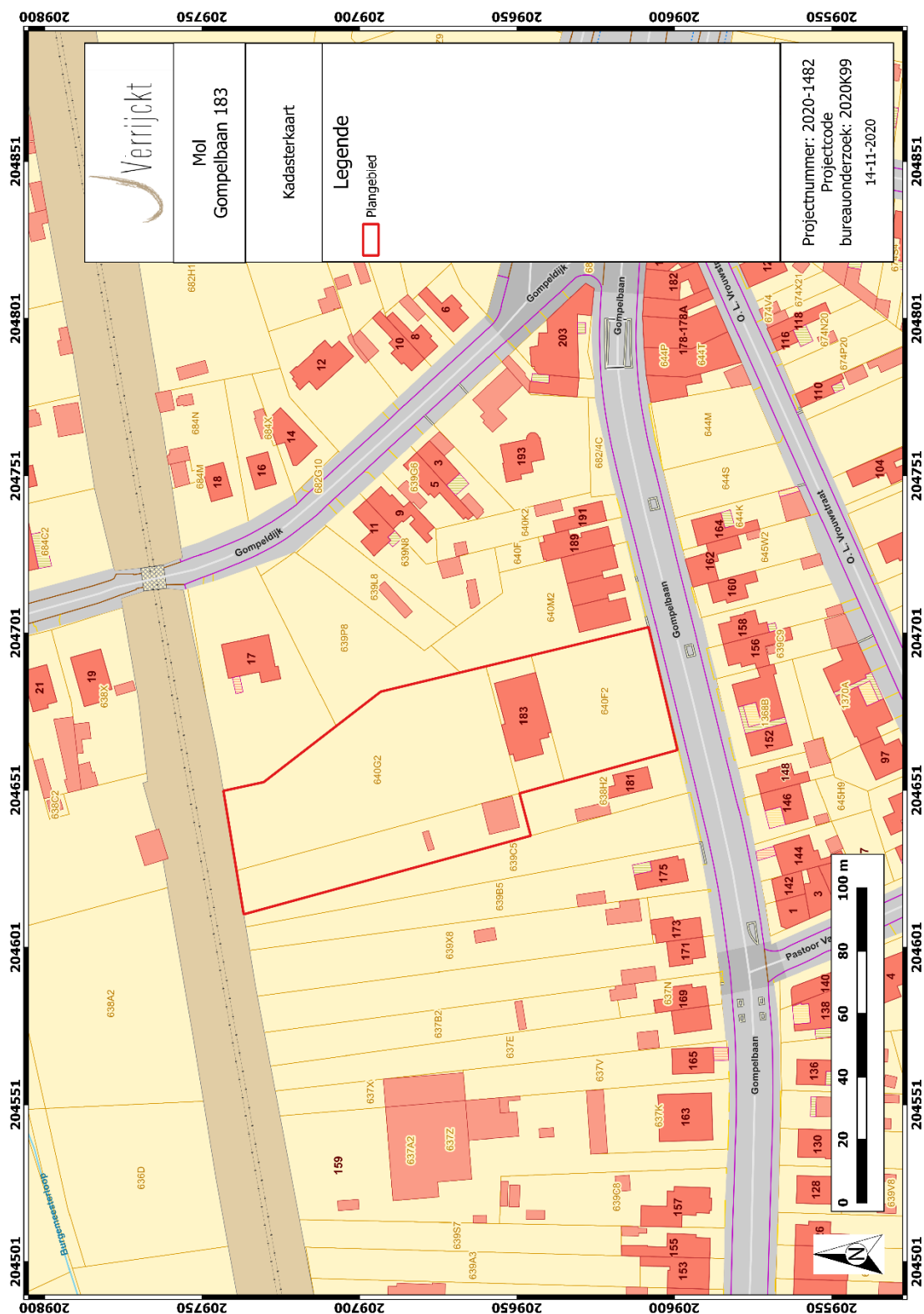
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1482
Projectcode Onroerend Erfgoed		2020K99
locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Mol
	Deelgemeente	Mol
	Straat	Gompelbaan 183
Kadastrale gegevens	Gemeente	Mol
	Afdeling	1
	Sectie	G
	Percelen	640f2, 640g2, 640h2 en 640k2
Coördinaten	Noordoost	X: 204.651 Y: 209.742
	Noordwest	X: 204.611 Y: 209.736
	Zuidoost	X: 204.702 Y: 209.608
	Zuidwest	X: 204.664 Y: 209.598
Oppervlakte plangebied		6.279 m²
Oppervlakte bodemingreep		3.900 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2020a

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2020d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande bouw van twee appartementsgebouwen aan de Gompelbaan te Mol. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeert. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermt of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra door Onroerend Erfgoed akte genomen is van de archeologienota.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek

in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een nieuwbouw gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 6.279 m² en bedraagt de bodemingreep 3.900 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer. Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeert. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermt of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

---

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij wordt zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaart materiaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁴

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaarten

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werd contact opgenomen met de Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddienst k.Erf maar geen verdere wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden. Op het moment van schrijven hebben we nog geen relevante informatie ontvangen.

1.3 Aanleiding

Huidige situatie en gekende verstoringen

Het plangebied (6.279 m²) is gelegen aan de Gompelbaan 183 te Mol. Het terrein is bebouwd met een alleenstaande woning (ca. 340 m²) en een bijgebouw (100m²). Er is ook een openlucht zwembad (ca. 140 m²) en verharding aanwezig. De precieze impact van deze op de bodem is niet bekend. Men mag bij verharding toch denken aan de bovenste 40-50 cm. Bij funderingen van het huis mogelijk tot 80-100 cm onder het maaiveldniveau/-mv. Het is niet bekend of er een kelder aanwezig is. De diepte van het zwembad, leidingen en putten zijn eveneens onbekend.

Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein twee appartementsgebouwen met ondergrondse garage te bouwen. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De werken zullen in eerste instantie bestaan uit de afbraak van huidige bebouwing en verhardingen. Daarbij horen de huidige woning, het bijgebouw, het zwembad, de carports en de verharding. Verder dienen ook struiken en bomen gerooid te worden (Figuur 3 en Figuur 4).

---

⁴ CARTESIUS 2020

De nieuwbouw zal bestaan uit twee appartementsblokken die verbonden zullen zijn via de ondergrondse garage en bovengrondse verharding (Figuur 5 t/m Figuur 9).

De oppervlakte van de werken, zowel afbraak als nieuwbouw, zal ca. 3.900 m² bedragen. Qua maximale diepte gaat het om 3,60 m -mv voor de garage en 4,83 m -mv voor de liftschacht. De ligging van de putten, leidingen en dergelijke zijn nog niet bekend.

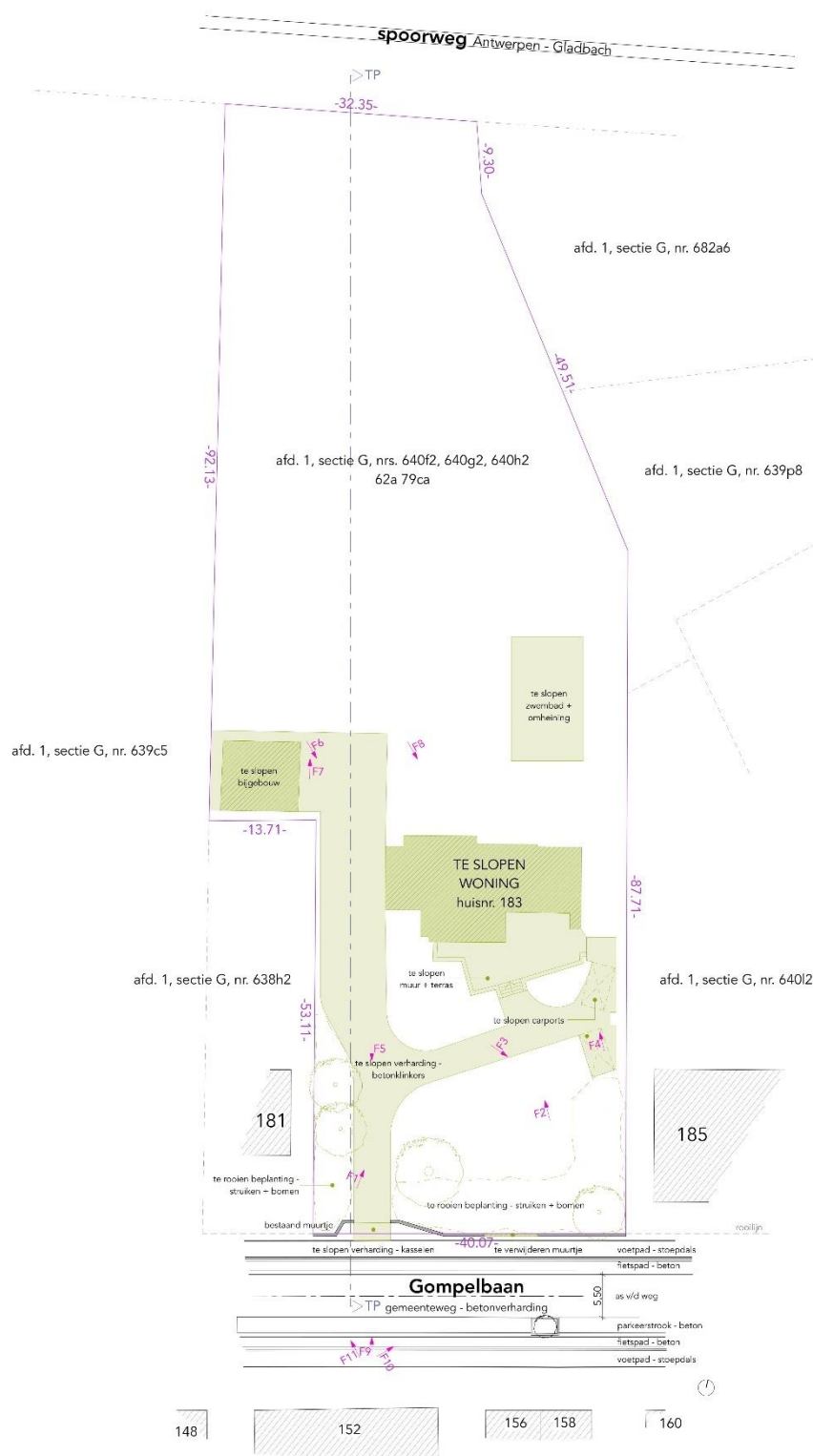

Figuur 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁵ op orthofoto⁶

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁶ AGIV 2020e

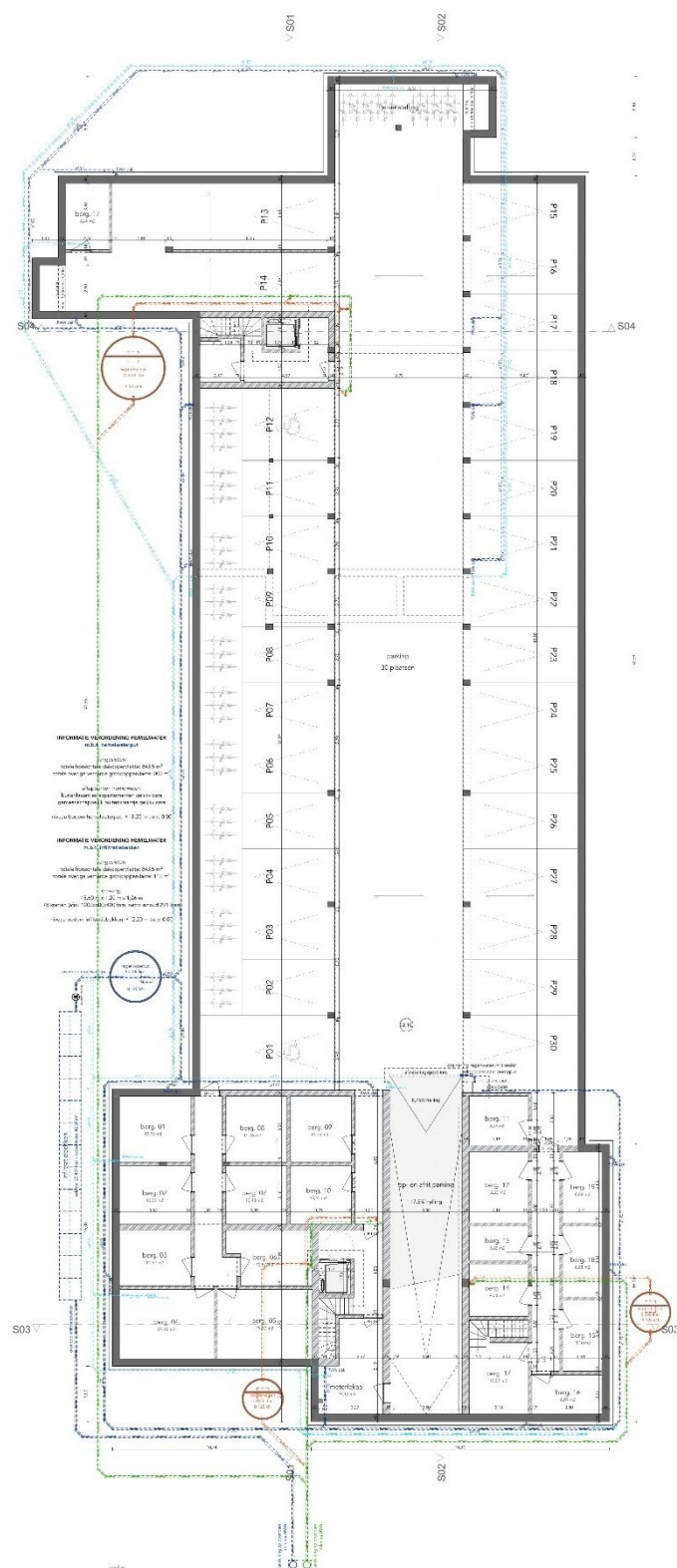
Figuur 4: Plangebied met weergave van de huidige toestand⁷

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

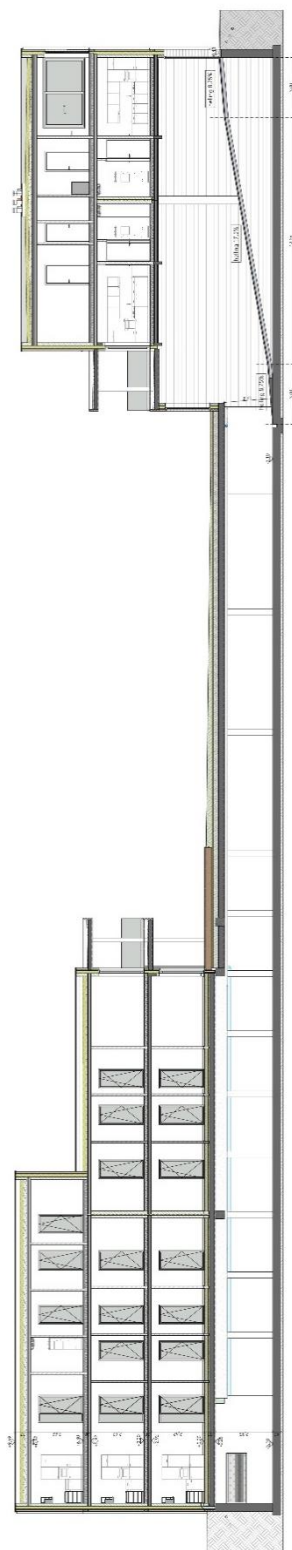
Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁸

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

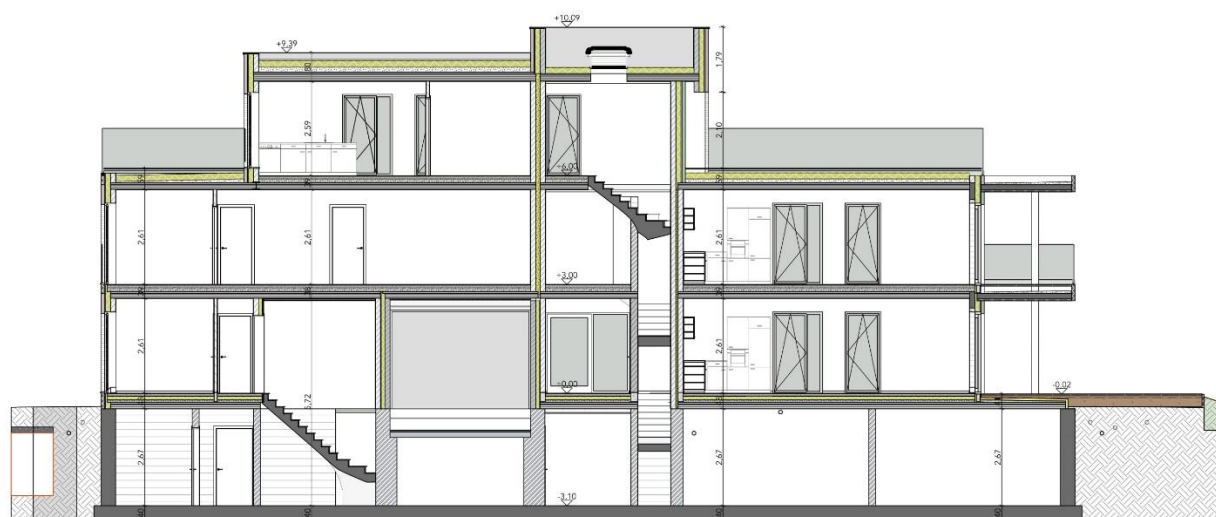
Figuur 6: Weergave van de kelderverdieping⁹

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

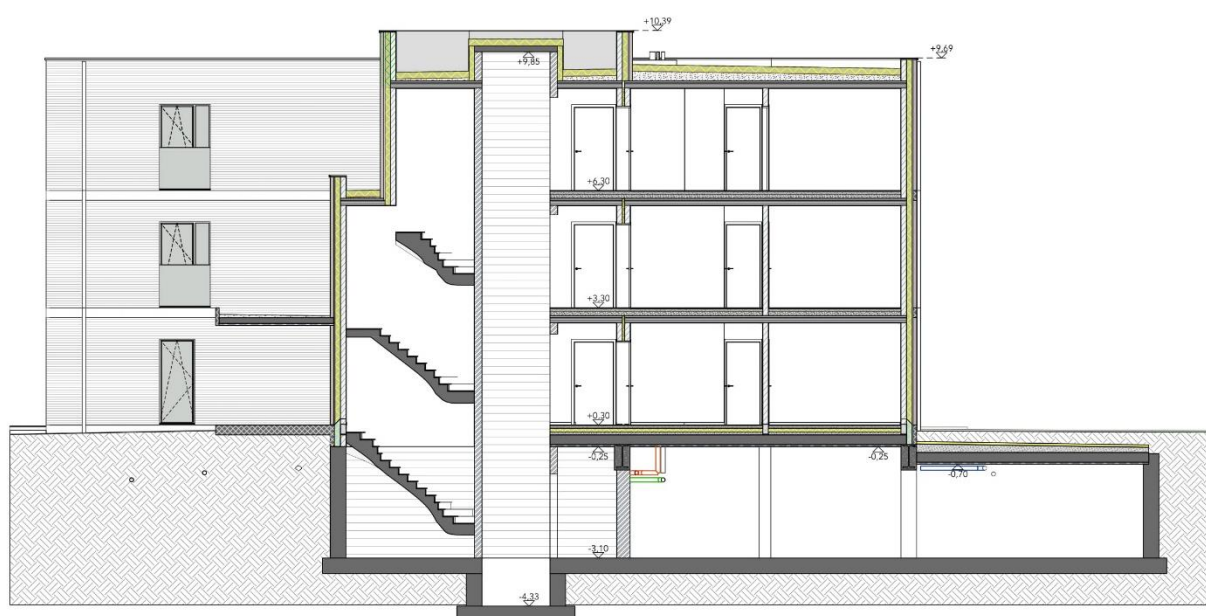

Figuur 7: Doorsnede van de nieuwe toestand (N-Z)¹⁰

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 8: Noord-Zuid doorsnede van Blok A ¹¹

Figuur 9: Noord-Zuid doorsnede van Blok B ¹²

¹¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 10 t/m Figuur 12. Het plangebied is gelegen aan de Gompelbaan op 2,5 km ten oosten van de markt van Mol. Zo'n 300 m ten oosten van het plangebied is het kanaal Dessel-Kwaadmechelen gelegen (1858). Net ten noorden loopt de spoorweg tussen Geel en Lommel.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

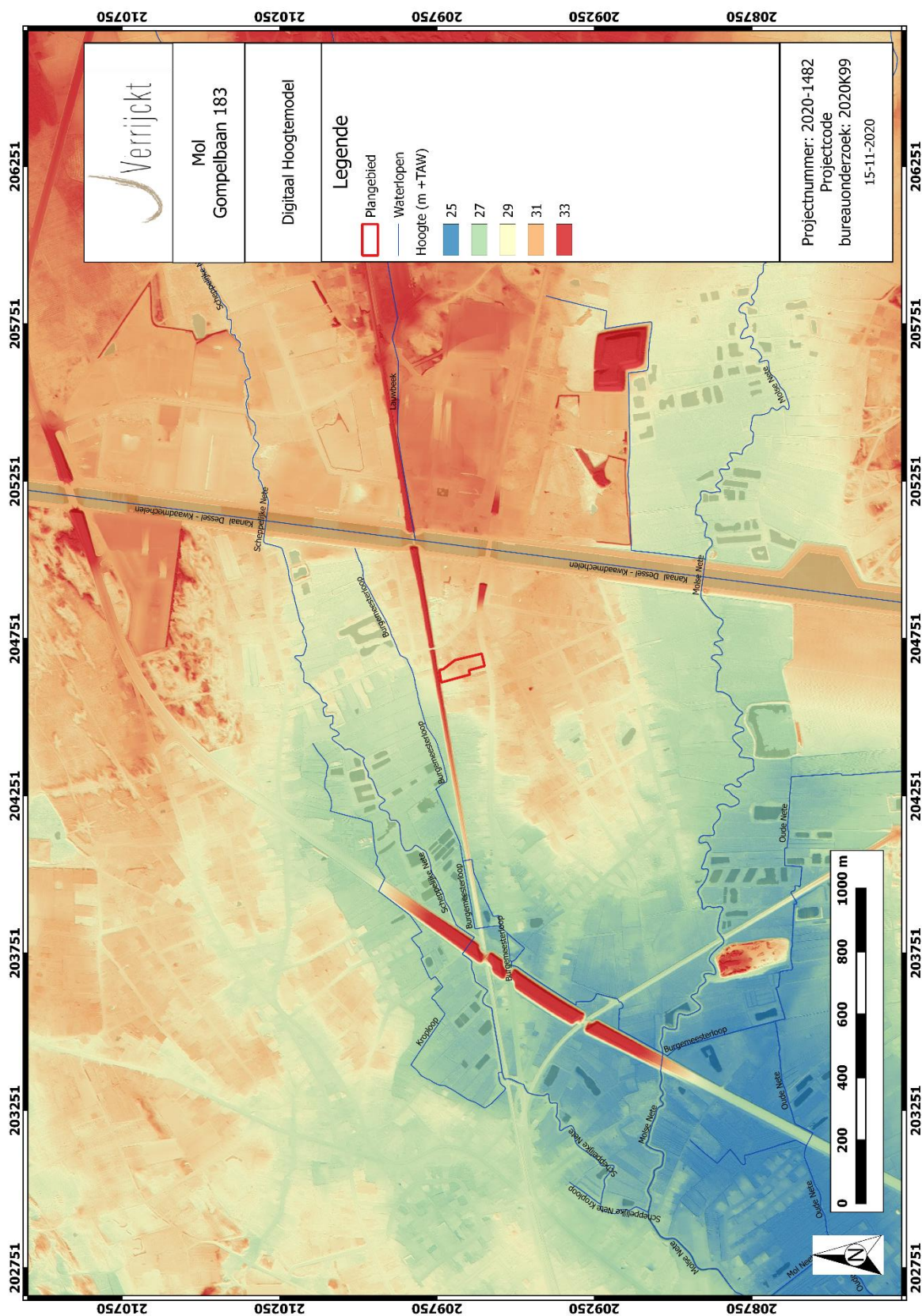
De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 25 en 35 m + TAW. Het plangebied zelf is relatief egaal en gelegen op een hoogte van 30 m + TAW.

Het terrein is gelegen in de Kempen op een hoogte dat naar het noorden toe (met uitzondering van de spoorberm) afloopt richting de Burgemeesterloop (90 m ten noorden) die samen met de Scheppelijke Nete (400 m ten noorden) en de Kroploop (460 m ten noordwesten) 1800 m ten oosten aansluit op de Molse Nete. Het plangebied ligt in de Depressie van de Schijns-Nete en op de rand van de Glacis van Beringen-Diepenbeek, die de rand vormt van het meer oostelijke gelegen Kempisch Plateau. De Glacis wordt gekenmerkt door de naar het westen hellende topografie en de insnijding door de verschillende rivieren. De bredere valleien ten westen vormden de Depressie van de Schijns-Nete en bestaat uit west-oost gerichte ruggen en dalen.¹³

---

¹³ Beerten 2006: 4-7

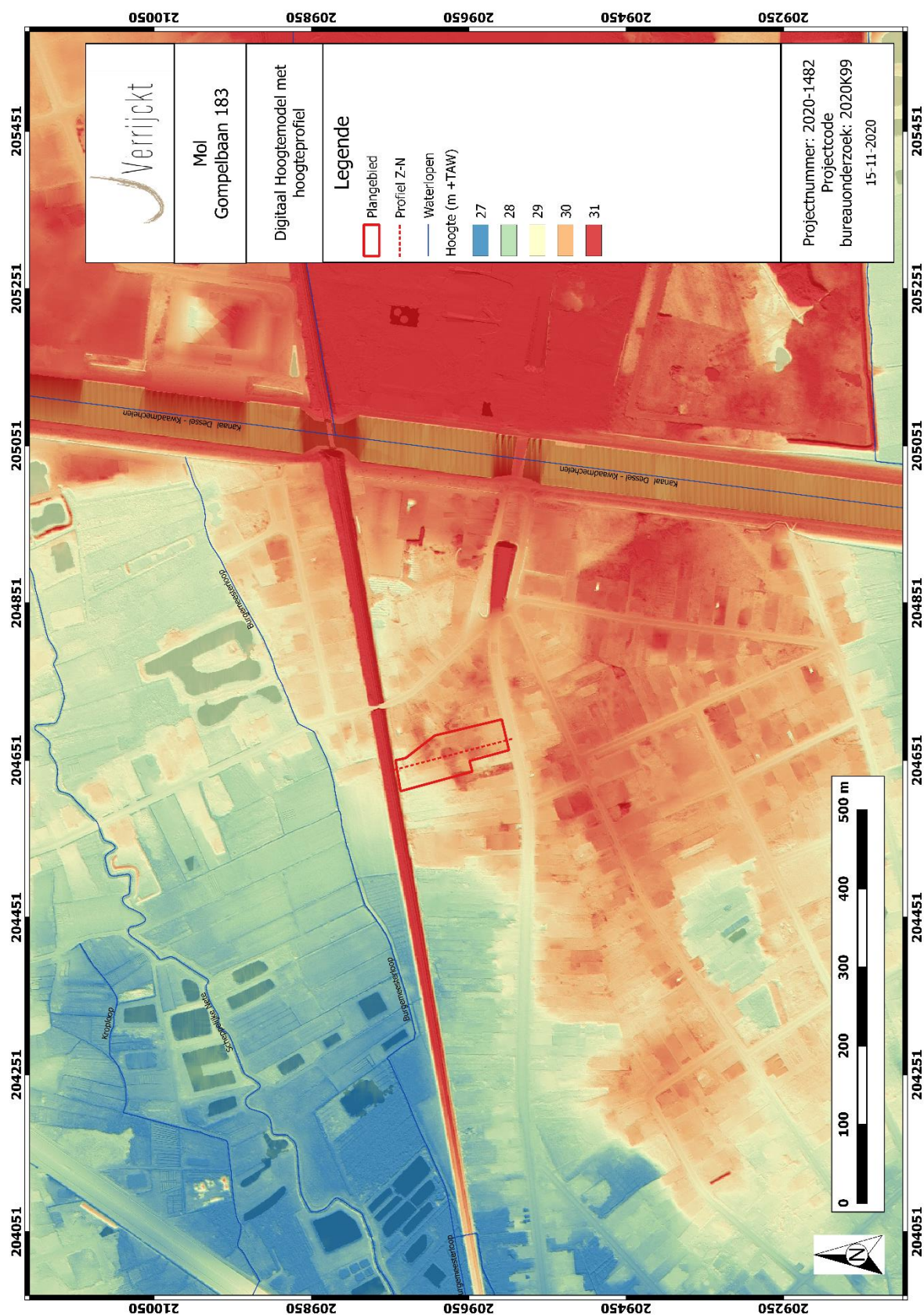

Figuur 10: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁴

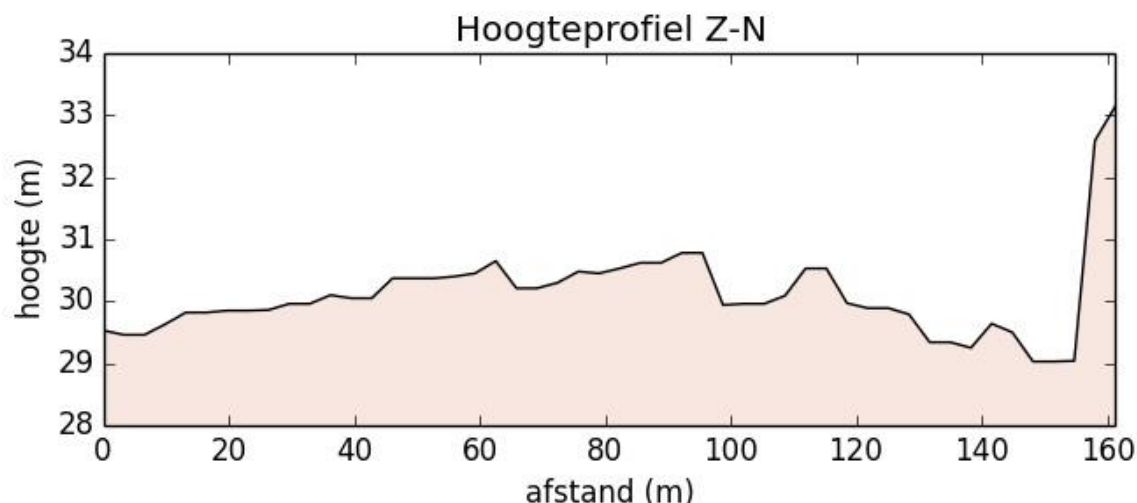
¹⁴ AGIV 2020b

Figuur 11: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM¹⁵

¹⁵ AGIV 2020b

Figuur 12: Profieldoorsnede van het plangebied zuid-noord¹⁶

1.4.3 Geologische situering

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Kasterlee die als volgt omschreven wordt: bleekgroen tot bruin fijn zand, paarse klei-horizonten, licht glauconiethoudend, micahoudend, onderaan kleine zwarte silexkeitjes. De top van deze afzettingen zijn gelegen op iets boven 20 m +TAW en zijn afgedekt door de quartaire sedimenten.

Quartair 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als type 3. De ondergrond bestaat er uit fluviatiele afzettingen uit het weichseliaan met daarboven eolische afzettingen uit het weichseliaan, mogelijk vroeg holocene en/of hellingsafzettingen. De hellingsafzettingen zijn vermoedelijk niet aanwezig vanwege de verwaarloosbare kans hiervoor en ook vanwege de topografische ligging van het landschap.

Quartair 1/50.000

Op de Quartairgeologische kaart (schaal 1:50.000) is het plangebied gekarteerd als type 25. Op de tertiaire afzettingen (K) bevinden zich fluviatiele zanden (F) en eolische zanden van de Formatie van Wildert (D). Deze eolische zanden zijn tijdens het pleni-weichseliaan afgezet en zijn zwaklemig. Dit pakket kan 1 tot 4 m dik zijn.¹⁷ De geologische boringen in de omgeving geven hieromtrent echter geen duidelijkheid.¹⁸

¹⁶ AGIV 2020b

¹⁷ BEERTEN 2006: 14-15

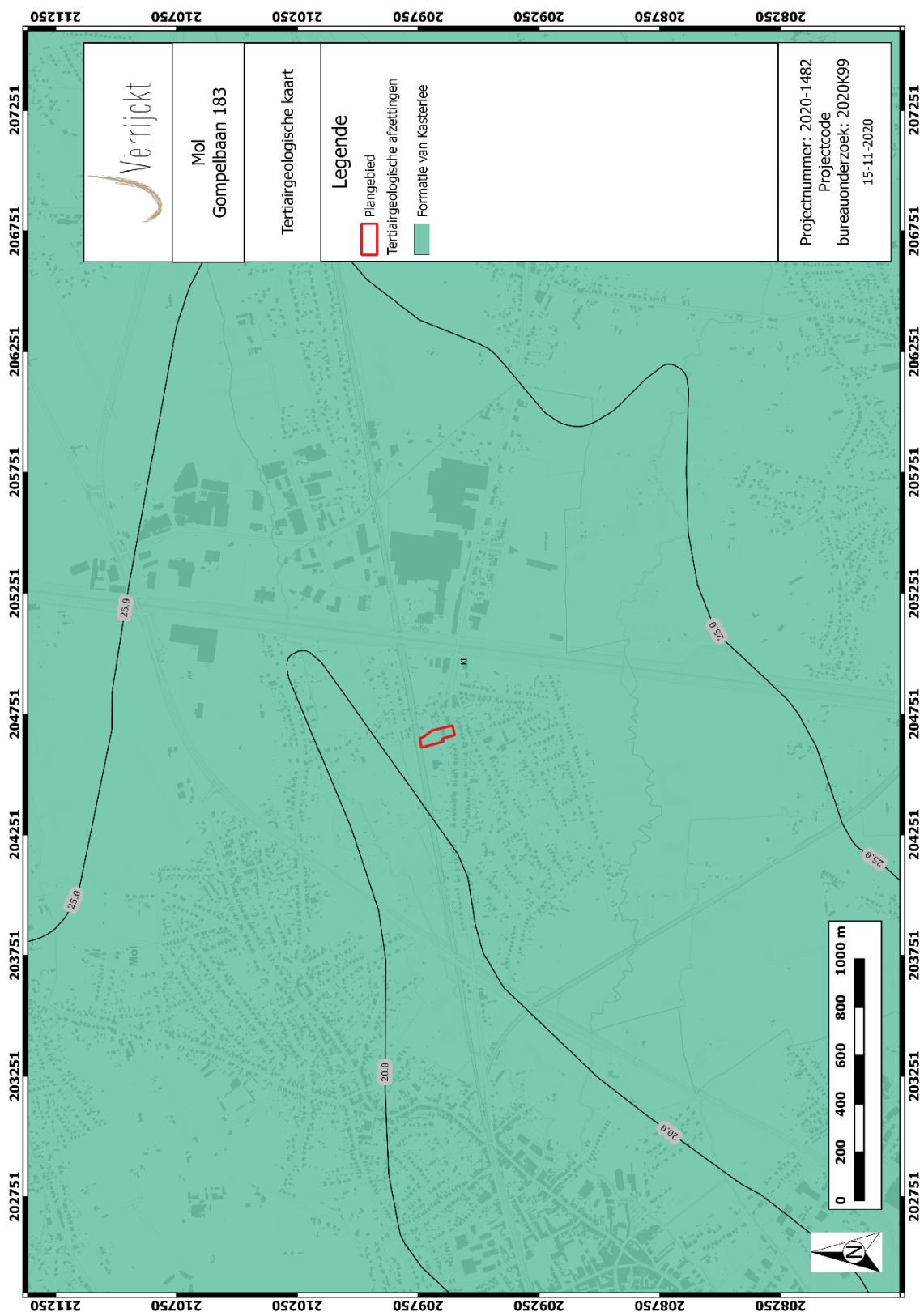
¹⁸ GEPOUNT 2020

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied in het oostelijke deel gekarteerd als bebouwde zone (OB).

Het westelijke deel, en vermoedelijk ook de originele bodem voor gans het plangebied is gekarteerd als Zcg-bodem: **Matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont**. De drie Podzoleenheden (Zcf, ZcF, Zcg) hebben een grijze bovengrond van wisselende diepte. De fase (. . . 1) is meestal onder bos, heide of braakland. De beste akkerlandgronden hebben een dikke humeuze bovengrond (. . . 3). Vele profielen vertonen een verkitting van de onderste B horizont, vooral bij de ontwikkeling . . g. De textureel contrasterende substraten vertegenwoordigen de onder Pleistocene afzettingen (klei van de Kempen, grint en zand van Mol), of formaties behorend tot het Diestiaan. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter, maar de gronden zijn droogtegevoelig in de zomer. De voornaamste vorm van bodemgebruik is naalddhout, sommige delen liggen onder heide. Een kleiner gedeelte wordt gebruikt als landbouwgrond met lage opbrengsten. Naalddhout lijkt de beste uitbatingsvorm.

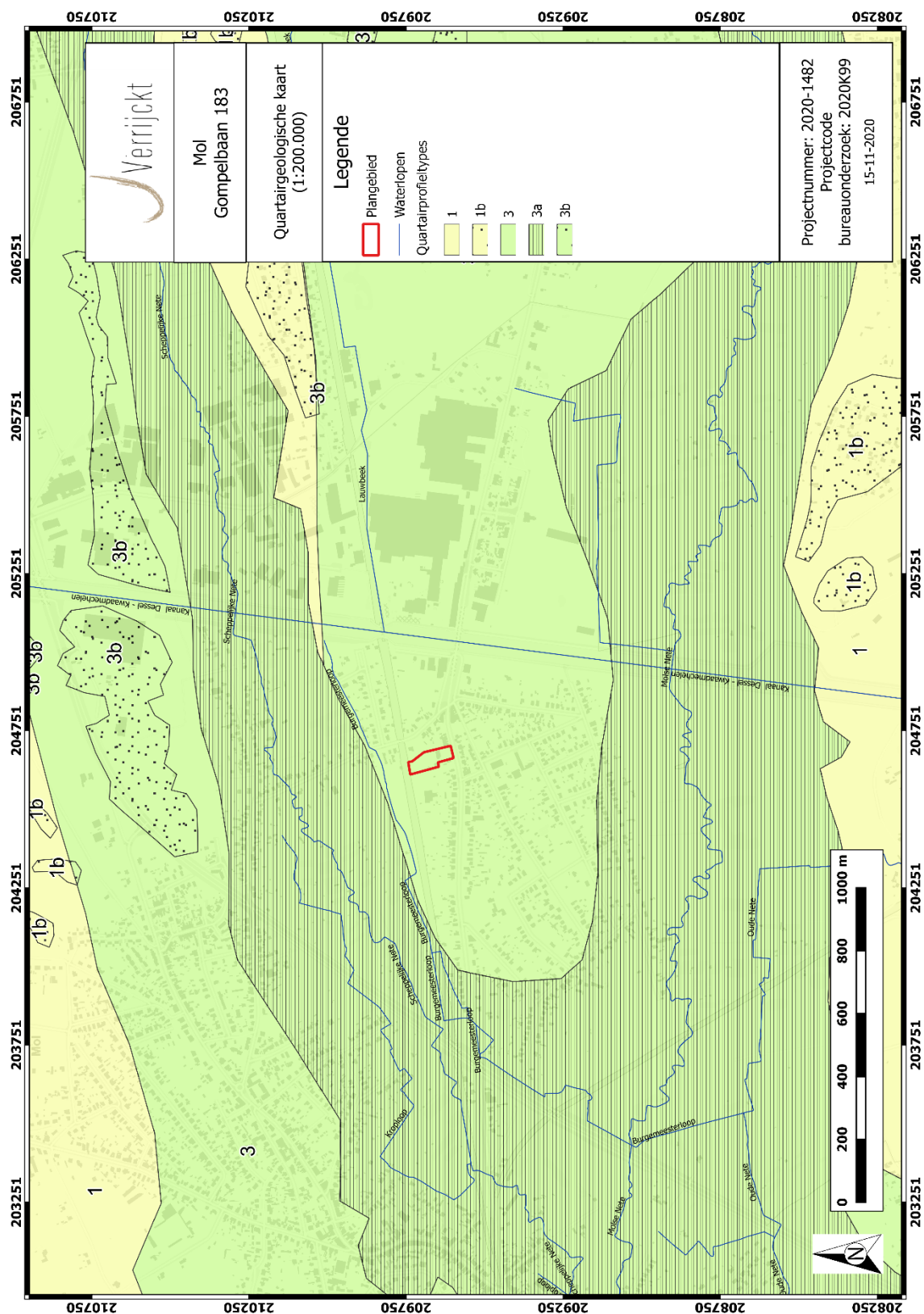
In de directe omgeving komen ook Zeg-bodems voor die natte zandbodems zijn ten noordoosten van het plangebied. Ten noordwesten is een Zdg-bodem gekarteerd. Dit is een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Ten zuiden is nog een Zbm-bodem droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont gelegen.

Figuur 13: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹⁹

¹⁹ DOV VLAANDEREN 2020b

Figuur 14: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:200.000²⁰

²⁰ DOV VLAANDEREN 2020c

3

ELPw en/of HQ
FLPw

*

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.

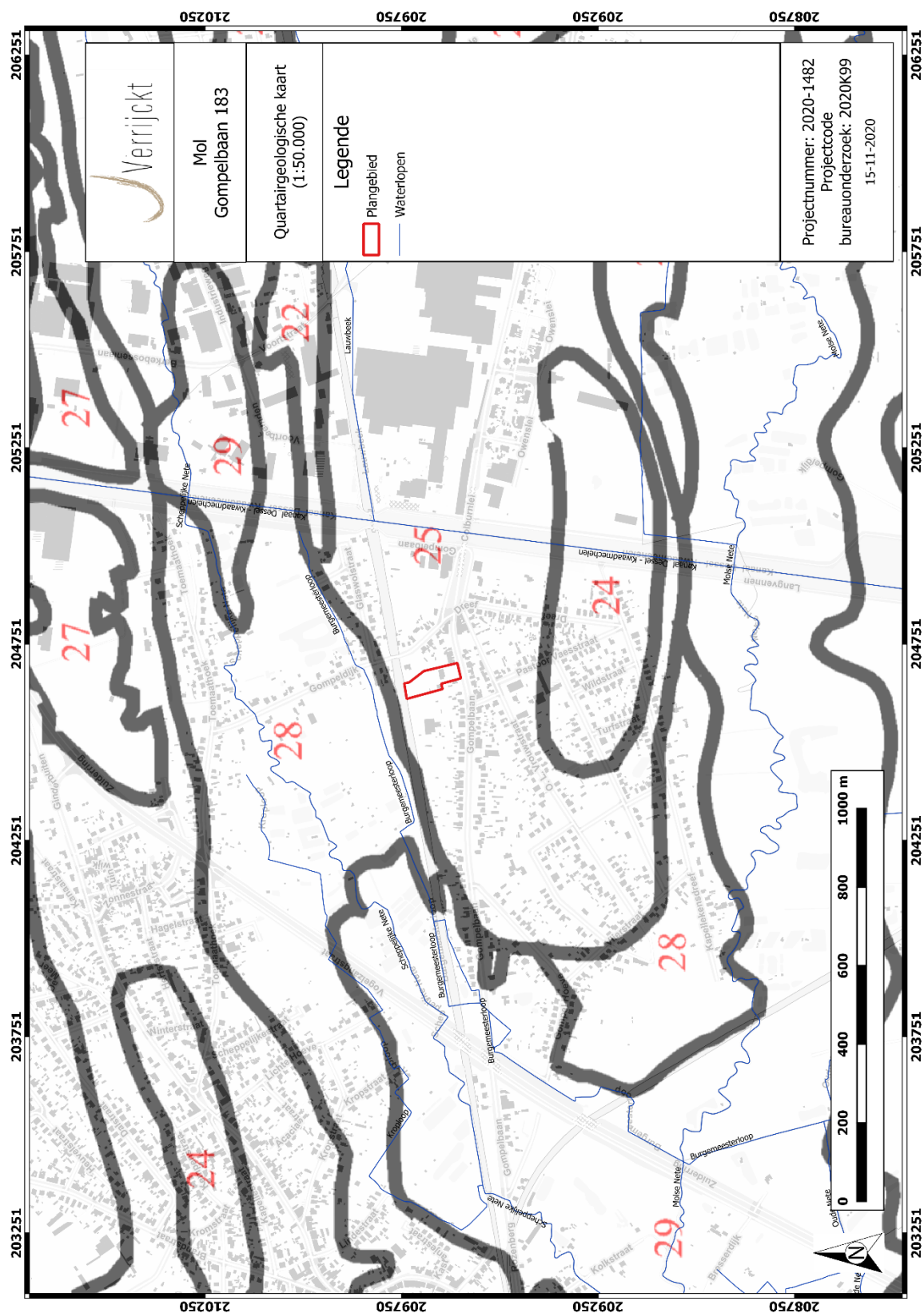
ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

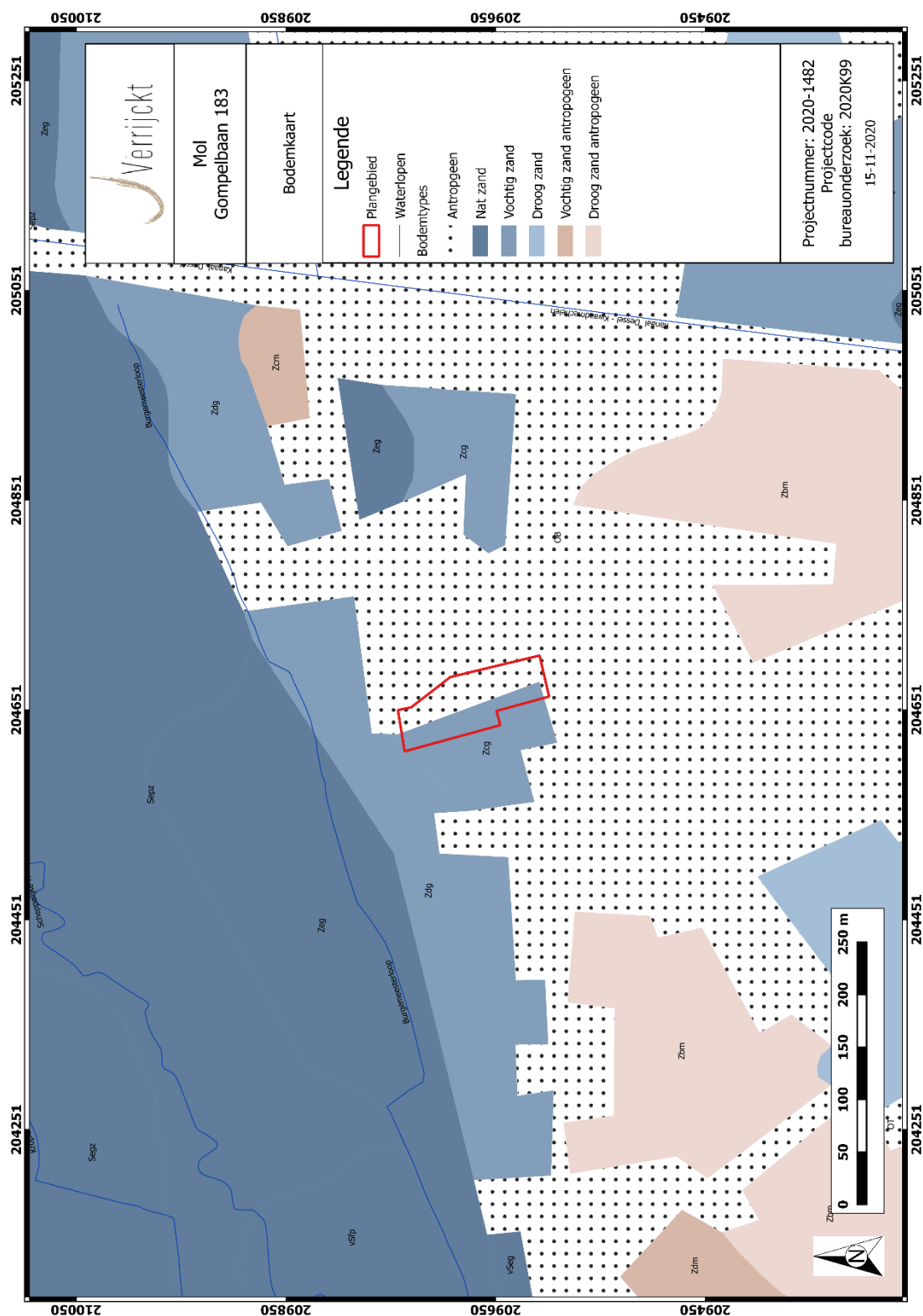
Figuur 15: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²¹

²¹ DOV VLAANDEREN 2020c

Figuur 16: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000²²

²² DOV VLAANDEREN 2020c

Figuur 17: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²³

²³ DOV VLAANDEREN 2020a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Mol maar ter hoogte van het historische gehucht Gompel. Mol is voor het eerste vermeld als Molle in 1173. De naam zou 'bosje op hoge zandgrond' betekenen.²⁴ De plaatsnaam Gompel komt voor het eerst voor in een oorkonde van 1317 als "Gompele", etymologisch onder meer verklaard als "een bosje op hoge zandgrond bij de monding".

Van oudsher heeft Gompel, gelegen tussen de Molse Nete en de Scheppelijke Nete, een aparte plaats ingenomen in de Molse geschiedenis. Sommige literatuurbronnen zien Gompel zelfs als het oudste gedeelte van Mol. Het gehucht, dat altijd Mols grondgebied is geweest, doch geen deel uitmaakte van de zes Molse heerdgangen, ontwikkelde zich uit de zogenaamde "Gompelse Hoeve", waarvan de oorsprong bij gebrek aan archeologisch onderzoek, moeilijk te achterhalen is maar nabij het plangebied moet gelegen hebben. In de 8ste eeuw was dit heerlijke hof persoonlijk bezit van Adelhard, kleinzoon van Karel Martel en latere abt van de abdij van Corbie. In 772/774 schonk hij Gompel samen met Mol aan vernoemde abdij. Terwijl Mol een kerkdorp was, behield Gompel steeds het statuut van vrijgoed. Het Hof van Gompel bleef als kloosterhoeve gedurende bijna achthonderd jaar in handen van de abdij, terwijl de Voogdij Mol in de loop van de 13de eeuw grotendeels in handen kwam van de hertogen van Brabant. In 1714 werd Gompel tenslotte fiscaal ingelijfd bij Mol.²⁵

Een oorkonde uit het archief van Corbie zou vermelden dat in 882 Mol, Gompel en omliggende nederzettingen door de Vikingen verwoest werden. Eén van die nederzettingen zou de Gompelhoeve zijn die uiteindelijk pas in de 19de eeuw zou verdwijnen.²⁶ Op de historische kaarten (zie verder) komt dit toponiem echter op twee plaatsen voor.

Reeds in de vroegste Middeleeuwen verbond een brede zandweg Gompel met Mol en Ezaart, doch van enige bebouwing was er, op het Hof van Gompel na geen spoor. De hoevegebouwen, verwoest tijdens de troebelen van de 16de eeuw, werden in 1592 heropgebouwd. In een beschrijving van 1604 is er sprake van "...een woonhuys, dwelck anno XVc XCII (1592) nieuwt gebout is, met een caemer hebbende dobbel schouwe, eenen kelder, met eenen properen coestal, daer neffens een backhuys, een plaetsse daer de knechts slaepen, eenen schonen peertstal, met noch eenen stal voerde leeghe beesten neffens een; een schoon hoey ende corenschuere, met een plaetsse apart om brant te leggen, noch een schaeps-coeye ende verkens cot, ...". Op de Ferrariskaart van 1771-1777 is de toestand nagenoeg ongewijzigd en bemerkt men op de plaats van het huidige gehucht slechts de gebouwen van de voormalige Gompelse kloosterhoeve en een tweede hoeve, vermoedelijk gebouwd circa 1710; de twee hoeven zijn er omringd door landbouwgronden die op hun beurt omgeven zijn door heide; weidepercelen strekken zich uit langs de Molse en de Scheppelijke Nete.

Met uitzondering van het graven van het kanaal Dessel-Kwaadmechelen in 1854-1857, waarbij de vermelde hoeven werden gesloopt, en de aanleg van de spoorweg Mol-Neerpelt in 1875-1878, bleef het oorspronkelijk landelijke uitzicht nagenoeg ongeschonden bewaard tot de vestiging in 1923 van de glasfabriek Glaverbel²⁷ (eerstesteenlegging in 1921) en een bijhorende woonwijk voor het personeel in de onmiddellijke omgeving. Het kruispunt van het kanaal en de spoorweg (op 400 m ten oosten van het plangebied) vormde immers de ideale plaats voor de vestiging van een industriële site. Van toen af ging de ontwikkeling van Gompel als woon- en industrienederzetting razendsnel.

²⁴ <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?find=mol>

²⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14495>

²⁶ <https://www.gemeentemol.be/product/804/historische-feiten>

²⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/52830>

Vooral na 1950 werd de omgeving systematisch volgebouwd, waardoor het gehucht zijn huidige uitzicht verkreeg.²⁸

Om een beter inzicht te krijgen in de ontwikkeling hiervan en vooral ten aanzien van het plangebied wordt hieronder de verschillende historische kaarten en luchtfoto's besproken.

1.4.6 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart (Figuur 19 en Figuur 19) is te zien dat het plangebied en het gehucht Gompel gelegen waren op een landschappelijke hoogte tussen de alluviale gebieden van de Scheppelijke Nete (ten noorden) en de Molse Nete (ten zuiden). De georeferentie van deze historische kaarten is niet altijd correct maar het geeft wel aan dat het plangebied in of nabij het gehucht Gompel gelegen was. Of het plangebied toen bebouwd was is op basis van deze kaart niet te zeggen.

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied is heidegebied (br) aangeduid (Figuur 20). Het terrein lijkt onbebouwd en gelegen aan de noordwestelijke rand van de Gompel Hoef. Het kanaal ten oosten van het plangebied is ook al aangeduid. De aanleg dateert van 1854-1857 met opening in 1858.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

In het plangebied wordt hier aangeduid net ten noordwesten van het gehucht dat hier is benoemd als "Gompelhoeven, gehucht" (Figuur 21). Het terrein is op dat moment onbebouwd. Het landgebruik is hierop niet te zien. Interessant is wel om te zien dat de percelering vandaag nog bewaard gebleven is met een aantal percelen gelegen rond het centrum van het gehucht, dat ter hoogte van de Colburnlei moet gelegen hebben (ca. 100 m ten zuidoosten van het plangebied).

Topografische kaart (1873)

De topografische kaart geeft een gedetailleerder beeld van het plangebied en de omgeving (Figuur 22). Het plangebied zelf is gekarteerd als naaldbos en is gelegen ten noordwesten van het gehucht Gompel. Ten westen is ook de Gompelhoef aangeduid en benoemd. Deze huizen waren ook al op de Atlas der Buurtwegen aangeduid maar zijn op de figuur niet te zien. Het stratenplan lijkt ook al uitgebreider te zijn. Dit kan te maken hebben met de ontwikkeling van het gebied sinds de aanleg van het kanaal in 1858. De toekomstige spoorweg is ook al aangeduid maar nog niet aangelegd. Doorheen het plangebied loopt de hoogtelijn van de 30m. Het suggereert dat de omgeving en het plangebied zelf qua hoogteligging ten gevolge van de latere ontwikkeling niet (veel) gewijzigd is.

Topografische kaart (1939)

De situatie op deze kaart is gelijkaardig als die uit 1873 (Figuur 22 vs Figuur 23). De bebouwing in de omgeving is nog grotendeels afwezig maar het stratenplan geeft wel een verdere ontwikkeling mee. Zo is de Gompelbaan nu doorgetrokken over het kanaal. Het plangebied is nog steeds onbebouwd en aangeduid als naaldbos en heide. De hoevegebouwen, gelegen ter hoogte van het

²⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14495>

historische centrum van het gehucht zijn op deze kaart niet meer zichtbaar vanwege de aanleg van de moderne wegen.

Luchtfoto (1971)

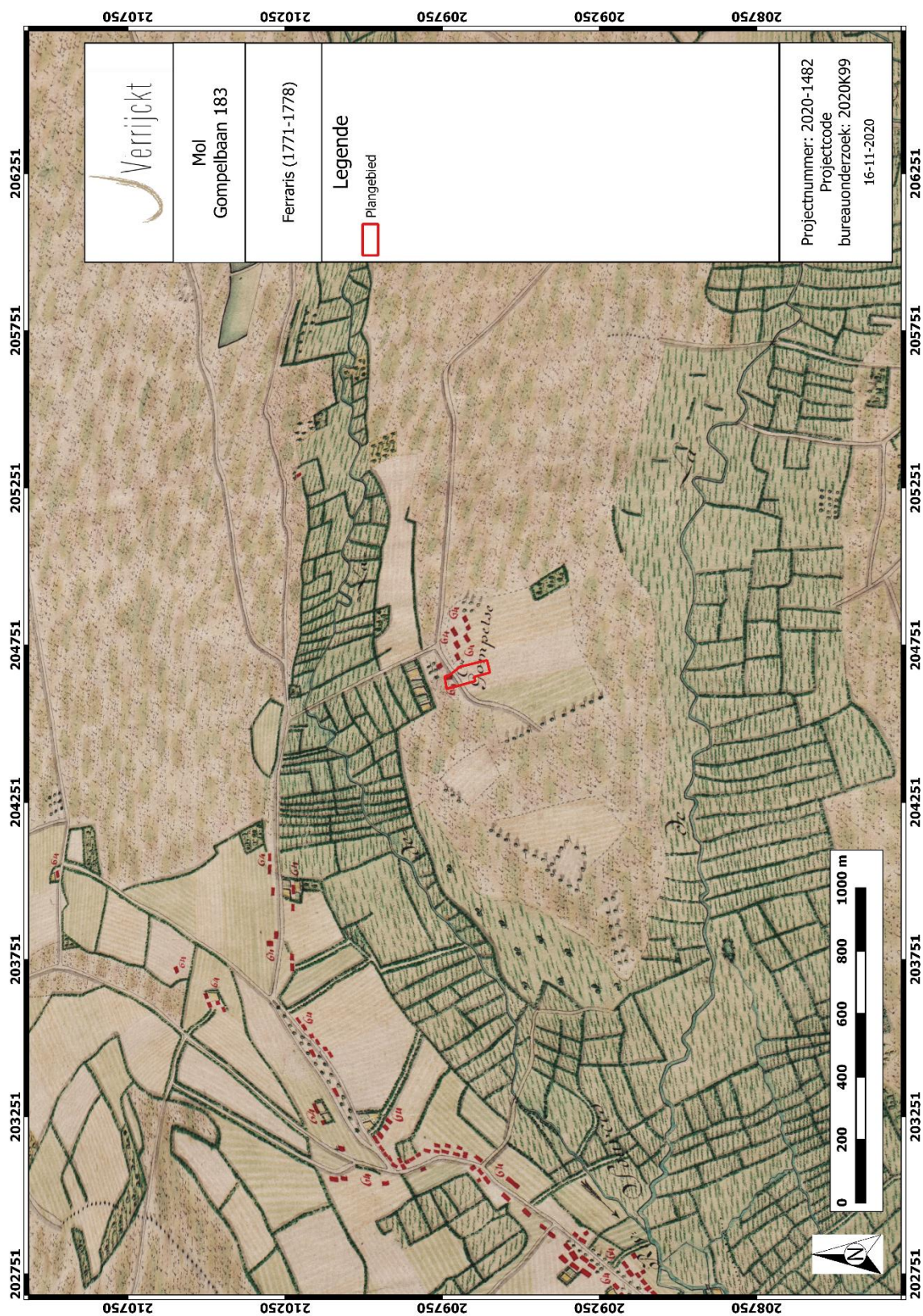
Zoals in het historisch overzicht vermeld is op deze luchtfoto te merken dat de ontwikkeling van dit gebied met name afspeelt na WOII (Figuur 24). De bebouwing is in de omgeving duidelijk sterk toegenomen. Ook in het plangebied is nu voor het eerst bebouwing te zien. Het gaat om de huidige woning met het achterliggende zwembad. Samen met de bebouwing is ook het stratenpatroon licht gewijzigd.

Luchtfoto (1988)

De luchtfoto uit 1988 geeft een erg gelijkaardig beeld als in de jaren '70 (Figuur 25). Er is nog steeds een weliswaar lichte aangroei van huizen, maar de meeste van de woningen waren al te zien op de vorige luchtfoto. Binnen het plangebied zijn er zo goed als geen wijzigingen te zien met uitzondering van de verdere ontwikkeling van het groen aldaar.

Luchtfoto (2015)

Deze luchtfoto (Figuur 26) geeft een grootschalig beeld van het gebied. Hier is te zien dat het plangebied ongewijzigd is. De bebouwing in de omgeving is slechts beperkt toegenomen, maar dan vooral langsheen het kanaal waar verschillende bedrijfsgebouwen zijn bijgebouwd. Het verschil met de huidige situatie is zeer miniem (Figuur 3).

Figuur 18: Plangebied op de Ferrariskaart²⁹

²⁹ GEOPUNT 2020c

Figuur 19: Plangebied op de Ferrariskaart (detail)³⁰

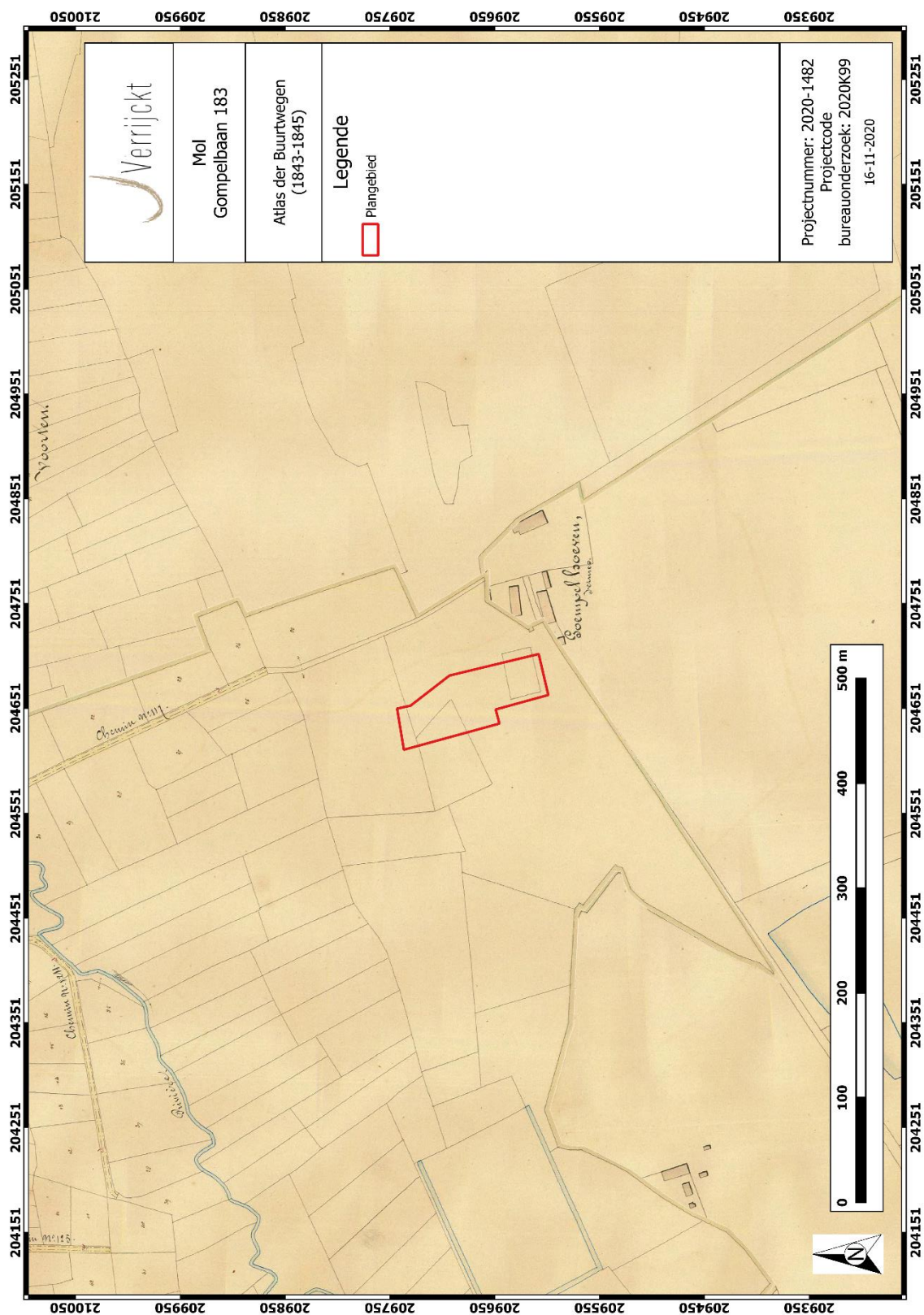
³⁰ GEOPUNT 2020c

Figuur 20: Plangebied op de Vandermaelenkaart³¹

³¹ GEOPUNT 2020d

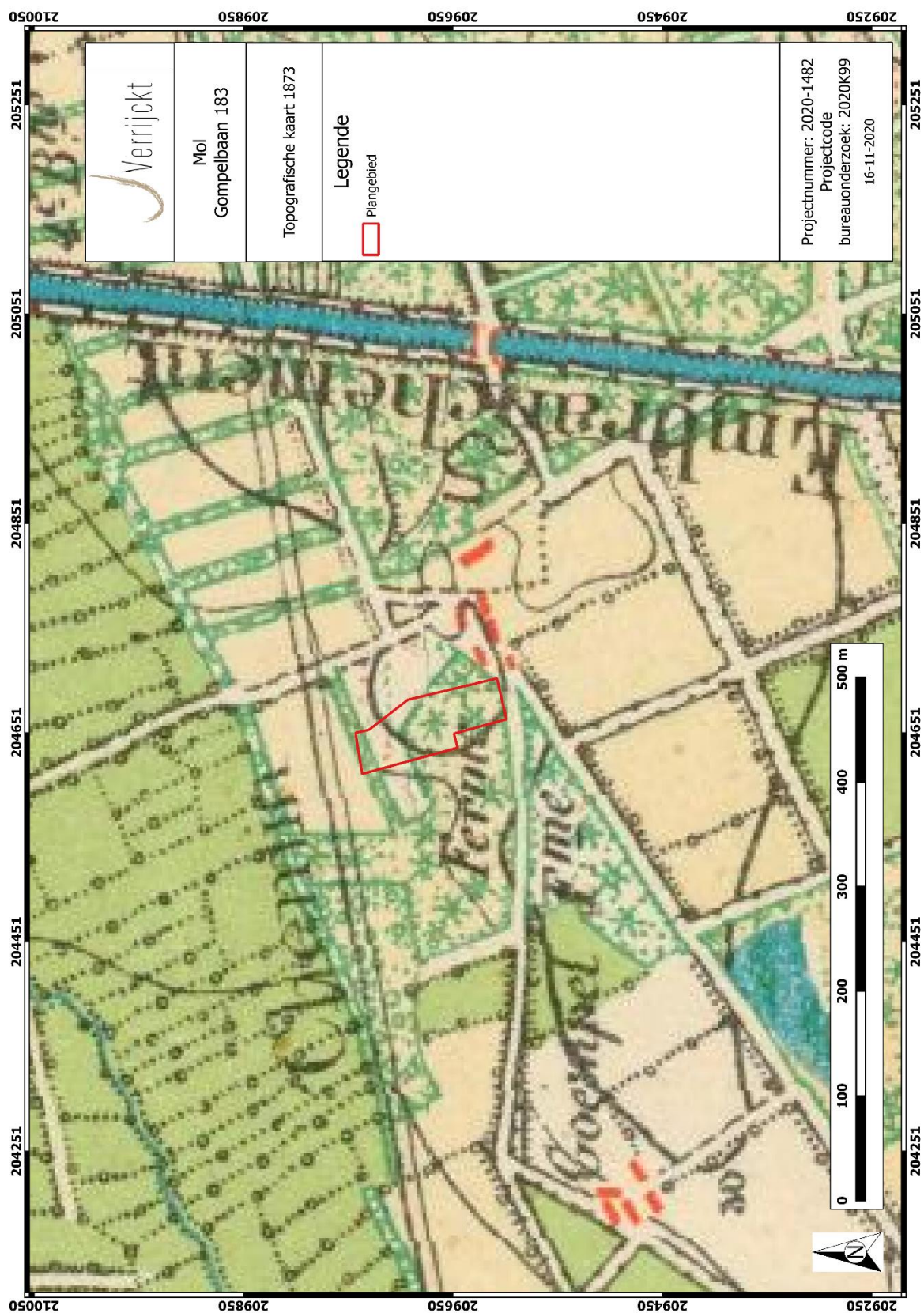

Figuur 21: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen³²

³² GEOPUNT 2020b

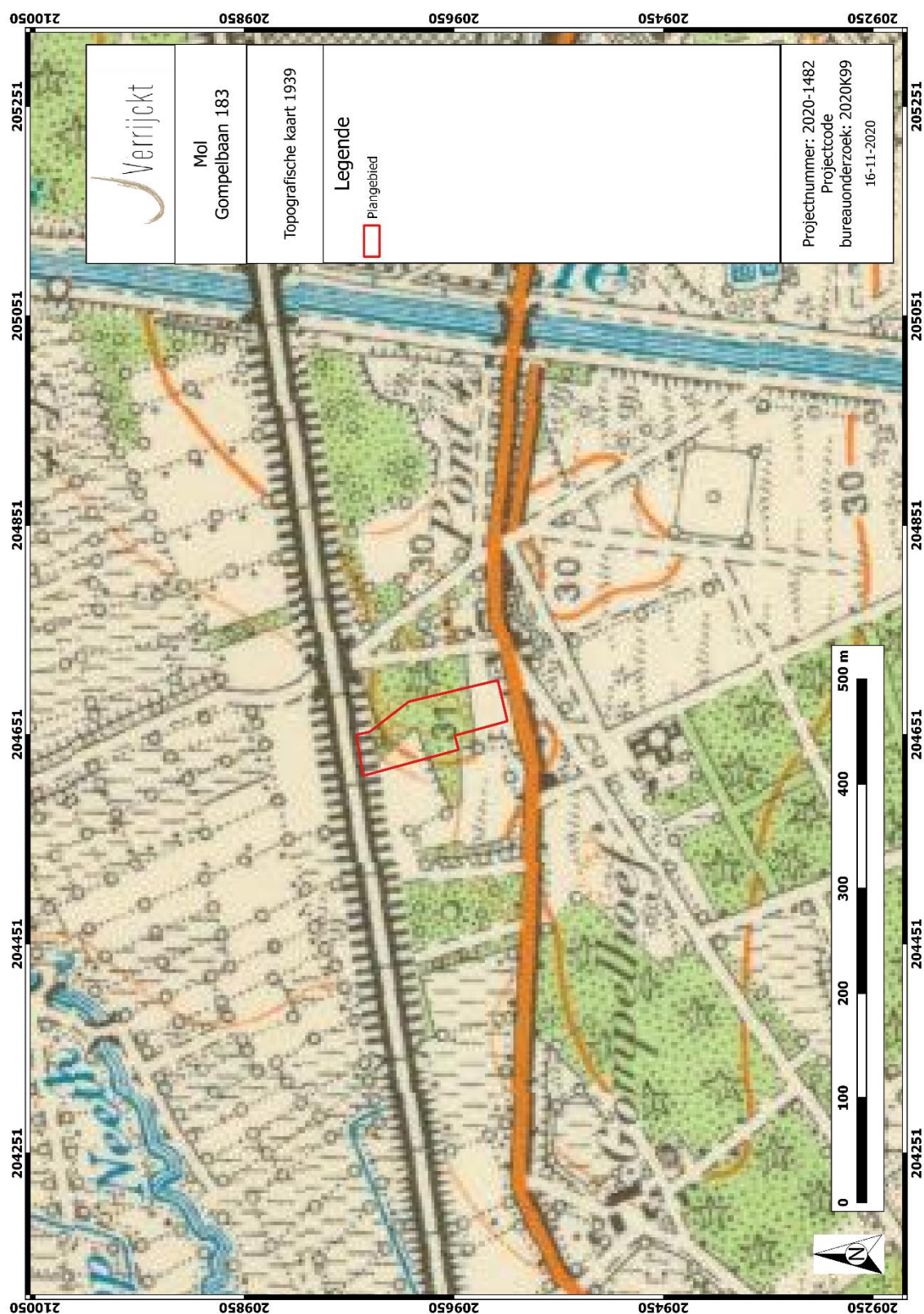

Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart uit 1873³³

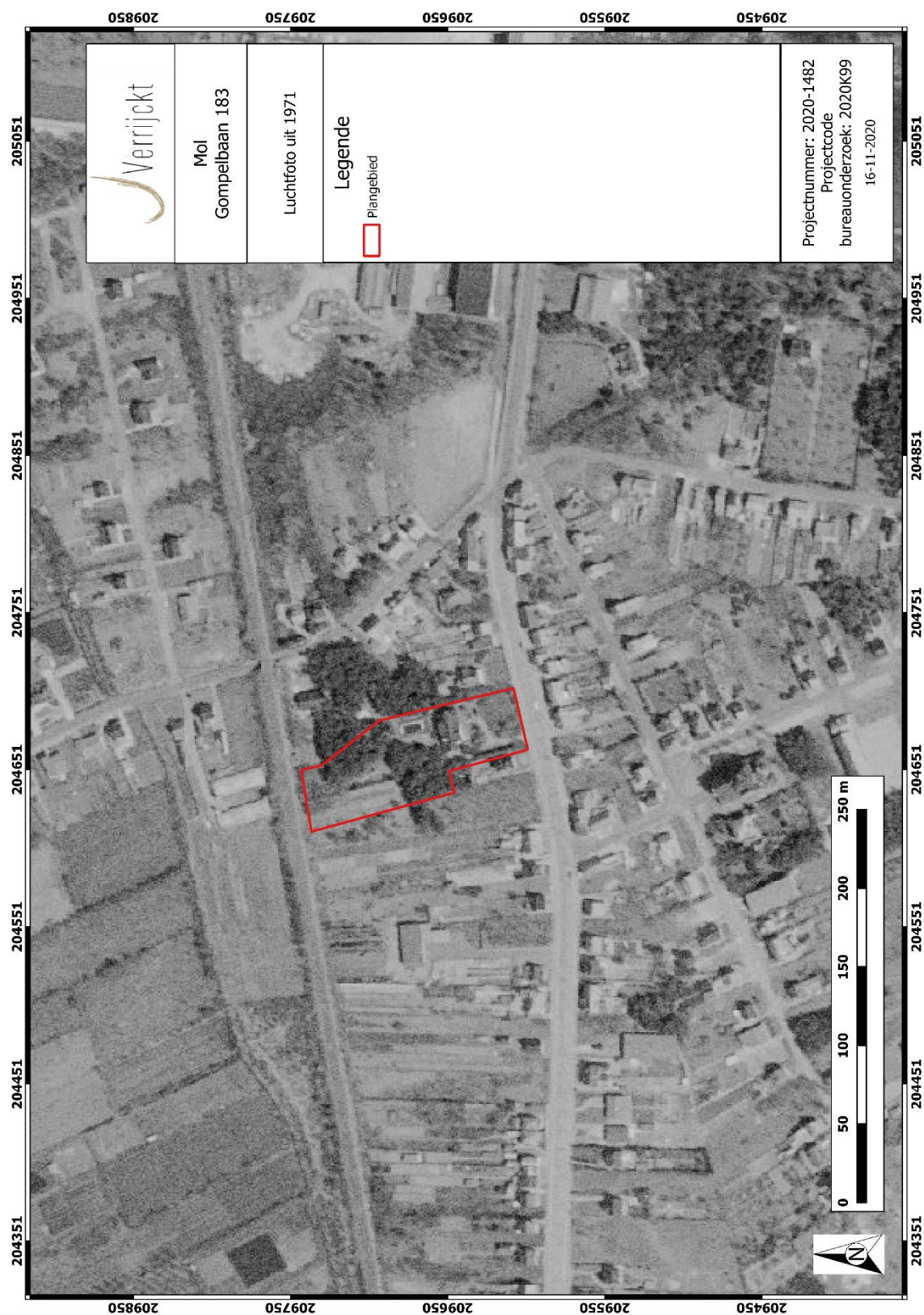
³³ GEOPUNT 2020e

Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart uit 1939³⁴

³⁴ GEOPUNT 2020e

Figuur 24: Plangebied op de luchtfoto uit 1971³⁵

³⁵ GEOPUNT 2020e

Figuur 25: Plangebied op de luchtfoto uit 1988³⁶

³⁶ GEOPUNT 2020e

Figuur 26: Plangebied op de luchtfoto uit 2015³⁷

³⁷ GEOPUNT 2020e

1.4.7 Archeologisch bronnen

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³⁸

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
100638	KAPELLEKENS DREEF (MOL)	DMV LUCHTFOTOGRAFIE: GRONDSPOREN (ZGN CELTIC FIELDS? ³⁹) LANGSHEEN DE MOLSE NETE	LATE BRONSTIJD TOT VROEGE IJZERTIJD MAAR BETWIJFELBAAR	VANDEKERCHOVE, V. 1987: CELTIC FIELDS IN DE BELGISCHE KEMPEN: EEN ONDERZOEK VAN DE KAARTBLADEN 8, 9, 17 EN 18 (LIC.THESIS KULEUVEN).
102142	BALEN WEZEL STATION (BALEN)	100-TAL LITHISCHE ARTEFACTEN, MET NAME MICROLITHIEN, GELEGEN THV DUINEN. VERDER OOK ÉÉN PIJLPUNT	MESOLITHICUM NEOLITHICUM	OA. MAES, K. 1983, BIJDRAGE TOT DE STUDIE VAN DE MESOLITISCHE MICROLIETEN IN DE PROVINCIE ANTWERPEN, PP. 72-77. (LIC THESIS KUL)
110686	ROZENBERG 2, KARMELIETESSENKLOOSTER ⁴⁰ (MOL)	KLOOSTER MET VESTING EN WAL, KAPEL MET KERKHOF. KLOOSTER DIENDE OOK ALS SCHANS	CA. 1655	OA KENNES, H. EN STEYLAERT, R. 2002: INVENTARIS VAN HET CULTUURBEZIT VAN BELGIË, ARCHITECTUUR, PROVINCIE ANTWERPEN, ARRONDISSEMENT TURNHOUT, KANTON MOL, BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN IN VLAANDEREN 16N5, P. 290-292.
110693	SCHANS VAN GINDERBUITEN (MOL)	NOG AANWEZIG ALS GRACHT	16 ^{DE} EEUW	PEETERS F., SANNEN S. EN VERBRUGGEN M., 1995, SCHANSEN IN DE VOOGDIJ MOL-BALEN-DESSEL: VAN MOTTE-TOREN TOT BOSSCHANS, P. 4-39.
110694	SCHANS VAN GOMPEL, GOMPELBAAN (MOL)	SCHANS VAN GOMPEL, ONDER ANDERE GOED TE ZIEN OP DE KAART VAN VANDERMAELEN (ZIE HOGER)	16 ^{DE} EEUW	PEETERS F., SANNEN S. EN VERBRUGGEN M., 1995, SCHANSEN IN DE VOOGDIJ MOL-BALEN-DESSEL: VAN MOTTE-

³⁸ CAI 2020

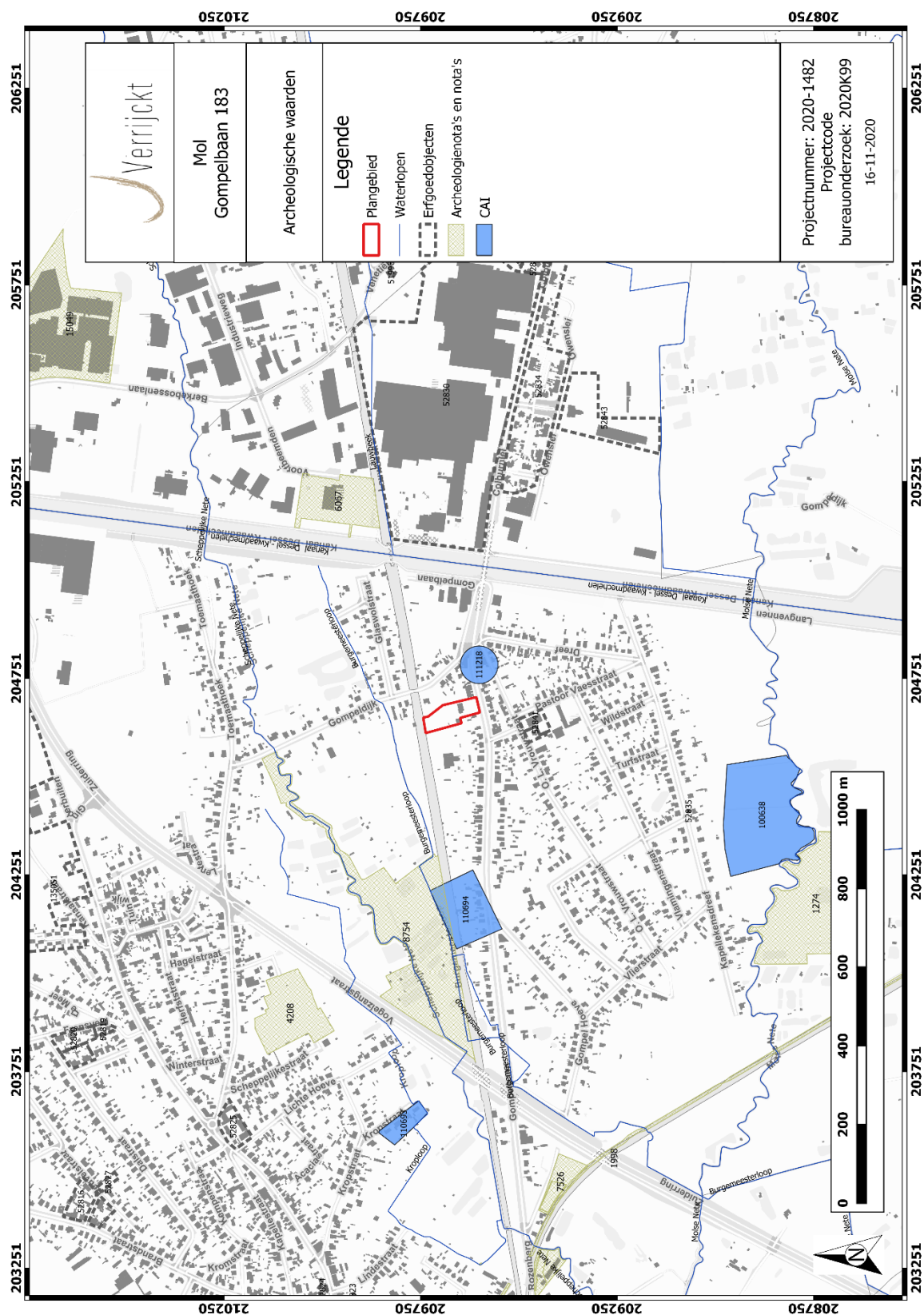
³⁹ <https://thesaurus.onroerendergoed.be/conceptschemas/ERFGOEDTYPES/c/2199>

⁴⁰ Zie ook: <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/52745>

				TOREN TOT BOSSCHANS, P. 4-39.
111218	GOMPELHOEVE (MOL), NET TEN ZO VAN HET PLANGEBIED	VROEGMIDDELEEUWSE HOEVE. HET HOF ZOU AL IN DE 8 ^{STE} EEUW BESTAAN HEBBEN	8 ^{STE} EEUW	PEETERS S. EN VAN GOMPEL F. 1980: TWAALF EEUWEN GOMPEL: VIJFTIG JAAR PAROCHIE, P47
111219	MOLENHOEKSTRAAT I (MOL)	WATERMOLEN AAN DE MOLSE NETE.	EEN WATERMOLEN IS ALDAAR VERMELD IN 774 ⁴¹	KENNES, H. EN STEYLAERT, R. 2002: INVENTARIS VAN HET CULTUURBEZIT VAN BELGIË, ARCHITECTUUR, PROVINCIE ANTWERPEN, ARRONDISSEMENT TURNHOUT, KANTON MOL, BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN IN VLAANDEREN 16N5, P. 284-286.
111227	SINT-CAROLUS- BORROMEUSKAPEL, KAPELLESTRAAT (MOL)	18 ^{DE} EEUWSE KAPEL, GESLOOPT IN 1960	BEGIN 18 ^{DE} EEUW	KENNES, H. EN STEYLAERT, R. 2002: INVENTARIS VAN HET CULTUURBEZIT VAN BELGIË, ARCHITECTUUR, PROVINCIE ANTWERPEN, ARRONDISSEMENT TURNHOUT, KANTON MOL, BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN IN VLAANDEREN 16N5, P. 327.
161269	SCHANS VAN RIJSBERG: J.BERGMAANSSTRAAT, KLEIN BEEMDEN, KROUWEL (BALEN)	16 ^{DE} EEUWSE SCHANS	OUDSTE VERMELDING: 1568	CAI

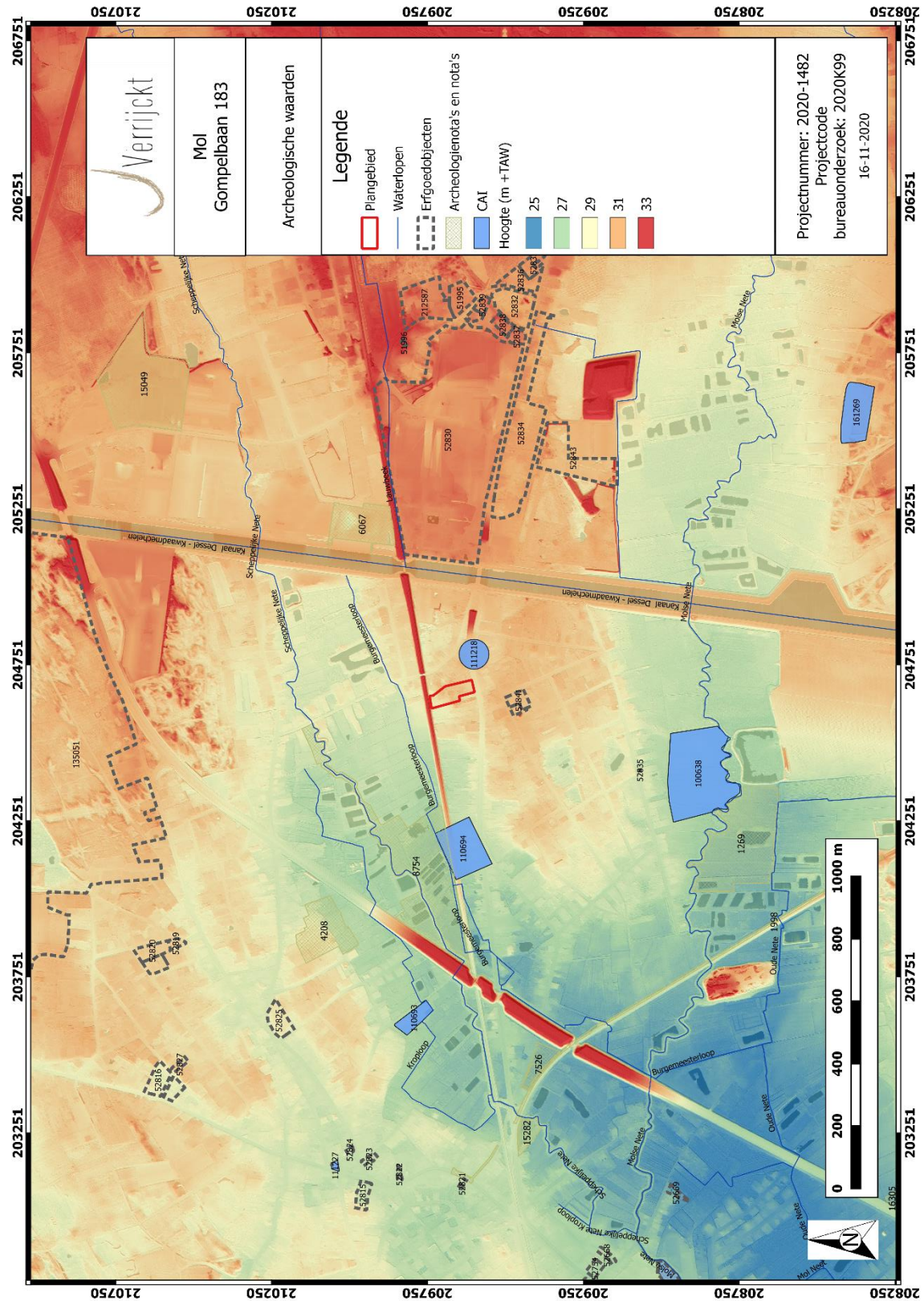
⁴¹ Zie ook: <https://www.molenechos.org/molen.php?nummer=1454>

⁴² CAI 2020

Figuur 28: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart⁴³

⁴³ CAI 2020

In de omgeving zijn er nog andere erfgoedwaarden bekend, zoals de erfgoedobjecten en archeologienota's.

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen is gelegen op 100 m ten zuiden van het plangebied en is aangeduid als erfgoedobject en is vastgesteld als bouwkundig erfgoed. De kerk met neoromaanse elementen dateert uit 1928 en in 1930 wordt Gompel erkend als parochie.⁴⁴

In de omgeving werden nog twee archeologienota's uitgeschreven.

Mol Scheppelijke Nete (2018).⁴⁵

Dit plangebied is gelegen aan de Scheppelijke Nete en aldaar werd een overstromingsgebied aangelegd. Op basis van het bureauonderzoek was er vooral een kans om prehistorische resten aan te treffen, met name uit de steentijd. Verder diende ook gekeken te worden naar sporen uit de periode vanaf de 8ste eeuw omdat de ontwikkeling van het gebied als akker- en weiland met bijhorende bewoning uit die periode dateerde. Er werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd waarbij een goed inzicht verkregen werd in de bodemontwikkeling en het gebruik van dit gebied. Fluviale afzettingen dateren uit de laatste ijstijd terwijl de venige en zandige afzettingen dateren uit het tardiglaciaal of het begin van het holoceen en wordt opgevolgd door kleig veen uit het holoceen. In de laatste fase van het holoceen zijn er aanwijzingen dat het gebied ingericht werd om het veen te ontwateren door middel van vijvers en poelen. Eventuele prehistorische bewoning is hier mogelijk al kan dit op een variabele diepte bevinden. De kans op jongere bewoning is erg laag vanwege het erg natte milieu. Het plangebied werd op basis van die gegevens vrijgegeven omdat de mogelijk aanwezige resten niet bedreigd zijn door de toekomstige werken.

Mol, Voortbeemden (2017)⁴⁶

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het terrein ten oosten van het kanaal daar 2 m is opgehoogd. Omdat de werken geen impact zullen hebben op de onderliggende natuurlijke bodem werd ook geen verder onderzoek geadviseerd.

⁴⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/52841>

⁴⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8754>

⁴⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6067>

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

Het plangebied is landschappelijk gelegen op de Glacis van Diepenbeek-Beringen op de grens van de Depressie van de Schijns-Nete. Het plangebied ligt lokaal op een zandige hoogte nabij verschillende waterlopen. In de omgeving zijn archeologische resten bekend die teruggaan tot in het mesolithicum (midden-steentijd). De sporen uit de metaaltijden zijn erg onzeker en informatie uit de Romeinse periode ontbreekt volledig in deze regio. Het is wachten tot de 8ste eeuw dat bewoning in de nabijheid gekend is. Het gaat dan met name om de Gompelse hoeve die uit die periode zou dateren. Op de historische kaarten is die net ten zuidoosten van het plangebied gelegen. Het centrum van Gompel is daar ontwikkeld en mogelijk was er bebouwing binnen het plangebied gelegen, maar dat is op basis van de gekende bronnen niet duidelijk.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het plangebied wordt met zekerheid voor de eerste maal bebouwd in de 20ste eeuw. De huidige woning en het zwembad zijn sindsdien amper gewijzigd. De bebouwde en verharde zone hebben een oppervlakte van ca. 3.900 m². De diepte van de verstoring is niet bekend maar verhardingen zitten doorgaans op 40-50 cm -mv en de funderingen op ca. 80-100 cm -mv. Het is ook niet bekend of de woning onderkelderd is en waar/hoe diep putten en leidingen gelegen zijn.

- Wat is de impact van de geplande werken?

De oppervlakte van de werken, zowel afbraak als nieuwbouw, zal ca. 3.900 m² bedragen. Qua maximale diepte gaat het om 3,60 m -mv voor de garage en 4,83 m -mv voor de liftschacht. De ligging van de putten, leidingen en dergelijke zijn nog niet bekend.

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

Op basis van de beschikbare gegevens is dit niet gekend. De geologische boringen geven onvoldoende informatie en onderzoeken in de regio zijn niet representatief voor deze topografische ligging.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op dit moment is hierover niets bekend.

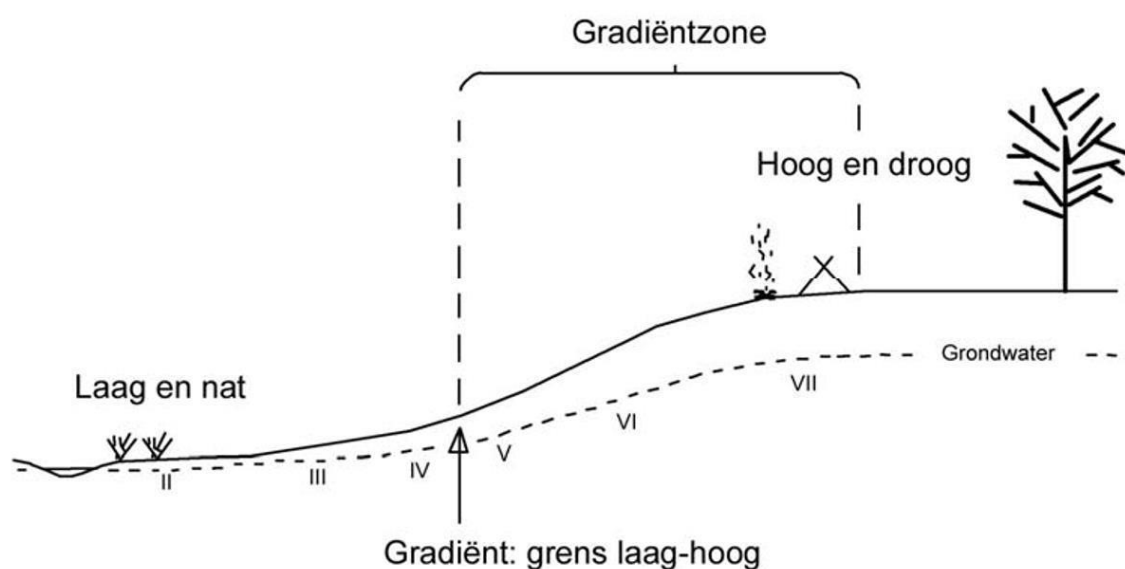
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Dit zal verderop besproken worden.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied (6.279 m²) is gelegen aan de Gompelsebaan 183 in Mol en is landschappelijk gelegen op de overgang tussen de hoger gelegen Glacis van Diepenbeek-Beringen en de alluviale depressie van de Schijns-Nete waarbij het plangebied op een hoger gelegen deel in het landschap (ca. 30 m + TAW) ligt dat in het noorden en zuiden geflankeerd is door waterlopen. De bodem bestaat er uit matig droog zand.

Dergelijke locaties worden als gradiëntzone benoemd waarbij er een overgang is tussen hogere droge zones en lager gelegen nattere delen van het landschap. Dit zorgt ervoor dat er een grote variatie in fauna en flora. Dit, gecombineerd met de nabijheid van waterlopen, waren erg aantrekkelijk voor de prehistorische mens in de steentijd toen de mens als jager-verzamelaar rond trok. Lithische resten daarvan zijn in de nabijheid van het plangebied gevonden, op ca. 2000 m ten oosten van het plangebied tussen de Lauwbeek en de Scheppelijke Nete. De bodem bestaat daar uit duingronden en matig natte zandgronden.

Figuur 29: Hypothetisch voorbeeld van een gradiëntzone⁴⁷

Met de introductie van de landbouw in het neolithicum gaat de mens zich nederzetten en aan landbouw doen. Ook daar is het van belang om nabij waterlopen te zitten. De matig droge (zwaklemige) zandgronden kunnen daarbij aantrekkelijk zijn om er te wonen en aan landbewerking te doen. Duidelijke aanwijzingen voor deze vroege perioden zijn er niet. Eén pijlpunt uit het neolithicum is bekend van op de hierboven vermelde mesolithische site. Er zouden ook sporen door middel van luchtfotografie herkend zijn die uit de metaaltijden kunnen dateren al is die interpretatie zeer slecht onderbouwd. Het sluit echter de mogelijkheid niet uit dat er in de periode tussen het neolithicum en de middeleeuwen bebouwing aanwezig was al is het pas vanaf de 8ste eeuw dat er duidelijke bewoning en bewoningsconcentraties ontstaan in de verschillende latere dorpen en gemeenten. Dit geldt ook voor Gompel waarbij het centrum van het gehucht net ten zuidoosten van het plangebied gelegen is. Het plangebied is daarbij gelegen tussen de kern van het gehucht en de alluviale vlakte

⁴⁷ M. Verhoeven et al. 2010, fig 33, p.87

van de Scheppelijke Nete. Volgens de oudste kaarten lag het plangebied in heidegebied. Het valt echter niet uit te sluiten dat er gebouwen of bijgebouwen van het gehucht/hoeve binnen het plangebied gelegen waren. Door de ontwikkeling van het gebied sinds de tweede helft van de 19de eeuw zijn de historische gebouwen verdwenen. Sinds de 20ste eeuw is het plangebied ook met de huidige bebouwing bebouwd. Het kan echter niet uitgesloten worden dat er sporen of resten van het historische Gompel nog in de bodem bewaard zijn in zoverre de moderne bebouwing deze niet vernietigd heeft.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigt wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het plangebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de steentijd of middeleeuwen aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
  - o Wat is de aard van dit niveau?
  - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
  - o Kan dit niveau gedateerd worden?

- Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
- Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
- Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?
- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Het plangebied (6.279 m²) is gelegen aan de Gompelsebaan 183 in Mol en is landschappelijk gelegen op de overgang tussen de hoger gelegen Glacis van Diepenbeek-Beringen en de alluviale depressie van de Schijns-Nete waarbij het plangebied op een hoger gelegen deel in het landschap (ca. 30 m + TAW) ligt dat in het noorden en zuiden geflankeerd is door waterlopen. De bodem bestaat er uit matig droog zand. Op basis van de historische en archeologische gegevens ligt het plangebied in een zone waar lithische artefacten uit de steentijd kunnen aangetroffen worden zoals ook het geval was ten oosten van het plangebied. Voor de daaropvolgende periode zijn er in de ruime omgeving geen aanwijzingen voor bewoning uit de metaaltijden of Romeinse periode. Wel is het bekend dat Gompel bestond in de 8ste eeuw. De kern van het gehucht lag vermoedelijk net ten zuidoosten van het plangebied. Een bewoningskern is op de historische kaarten vanaf de 18de eeuw te zien al was er ook een Gompelhoeve ten westen van het plangebied. Sinds de 18de eeuw lijkt het plangebied volledig onbebouwd te zijn en gelegen in heide of bos al kan het niet uitgesloten worden dat (bij)gebouwen toch binnen het plangebied aanwezig waren, daterende uit de 18de en 19de eeuw of terug gaand tot in de 8ste eeuw.

Op basis van de ligging en de historische/archeologische gegevens kan gesteld worden dat er een kans is dat er prehistorische resten uit de steentijd vanaf het paleolithicum tot en met het meso- en neolithicum kunnen voorkomen. Voor de periode van de metaaltijden en de Romeinse periode is die kans echter een stuk kleiner. Binnen het plangebied is er verder ook een potentieel om resten en sporen van bewoning vanaf de vroege middeleeuwen tot en met de 19de eeuw aan te treffen.

De oppervlakte van de werken, zowel afbraak als nieuwbouw, zal ca. 3.900 m² bedragen. Qua maximale diepte gaat het om 3,60 m -mv voor de ondergrondse garage en 4,83 m -mv voor de liftschacht. De ligging van de putten, leidingen en dergelijke zijn nog niet bekend.

Vanwege deze grote impact (in oppervlakte en diepte) bestaat de kans dat er eventueel aanwezige archeologische waarden zullen vernietigd worden. Daarom dient een vervolgonderzoek uitgevoerd te worden. Dit zal verder besproken worden in het programma van maatregelen.

2 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	3
Figuur 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto	8
Figuur 4: Plangebied met weergave van de huidige toestand.....	9
Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting	10
Figuur 6: Weergave van de kelderverdieping	11
Figuur 7: Doorsnede van de nieuwe toestand (N-Z).....	12
Figuur 8: Noord-Zuid doorsnede van Blok A	13
Figuur 9: Noord-Zuid doorsnede van Blok B	13
Figuur 10: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM).....	15
Figuur 11: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM.....	16
Figuur 12: Profieldoorsnede van het plangebied zuid-noord.....	17
Figuur 13: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	19
Figuur 14: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	20
Figuur 15: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	21
Figuur 16: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000	22
Figuur 17: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	23
Figuur 18: Plangebied op de Ferrariskaart	27
Figuur 19: Plangebied op de Ferrariskaart (detail).....	28
Figuur 20: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	29
Figuur 21: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	30
Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart uit 1873	31
Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart uit 1939	32
Figuur 24: Plangebied op de luchtfoto uit 1971	33
Figuur 25: Plangebied op de luchtfoto uit 1988	34
Figuur 26: Plangebied op de luchtfoto uit 2015	35
Figuur 27: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	38
Figuur 28: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart.....	39
Figuur 29: Hypothetisch voorbeeld van een gradiëntzone	42

3 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	36

4 Plannenlijst

Plannenlijst Mol, Gompelbaan 183	Projectcode bureauonderzoek 2020K99
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:12.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:1.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 3, Figuur 24 t/m Figuur 26
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op DHM met hoogteprofiellocatie
Aanmaakschaal	1:4.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18 en Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520

Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22 en Figuur 23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:3.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	14-11-2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 27 en Figuur 28
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart/synthesekaart
Aanmaakschaal	1:8.000 / 10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	14-11-2020 (raadpleging)

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2020a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2020b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2020c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2020d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2020e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEERTEN, K. (2006) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest, Kaartblad 17: Mol.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2020. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2020. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2020a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2020b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2020c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2020c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2020d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2020e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2020f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2020g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2020. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 Bijlagen